

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Євченко А.О.

*здобувач вищої освіти
Юридичного факультету*

Пильгун Н.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ*

ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ПРАВА ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

Важливою стадією в правовому регулюванні, яка сприяє в реалізації норм права, є правозастосування. Якщо в процесі нормотворчості створюються норми права, які пропонують загальні правила поведінки учасників суспільних відносин, то застосування права продовжує правове регулювання, розпочати нормотворчостю, на рівні конкретних життєвих ситуацій. Дотримання, виконання, використання, а також використання є основними формами реалізації норм права. Норми права, в яких містяться загальнообов'язкові приписи, є результатом правотворчості, тобто владної форми діяльності держави. Однак, існування правового припису не достатньо для того, аби суспільні відносини були врегульовані. Соціальна сутність права полягає в урегулюванні, впорядкуванні суспільних відносин, створенні необхідних умов для реалізації прав та інтересів окремої особи і нормального існування суспільства в цілому [1, с. 22].

Якщо говорити про поняття застосування норми права, то це організаційно-правовий, управлінський процес, метою якого є розгляд та вирішення різних індивідуальних справ, котрі мають юридичне значення і регламентуються спеціальними процедурно-процесуальними нормами. Тобто, реалізація норм права – це реальне, практичне втілення в життя норм права у правомірній поведінці суб'єктів права.

Реалізація норм права має такі ознаки:

– правомірність дій, тобто їх відповідність нормам права;

- соціальна корисність дій – їх спрямованість на задоволення приватних і публічних потреб та інтересів людини, суспільства і держави;
  - процедурний характер дій, регламентованість нормами права процесу (стадійності) діяльності суб'єктів права;
  - вольовий характер дій, тобто їх усвідомлення, знаходження аргументів на користь балансу між суб'єктивними інтересами і нормами; настанова на дії, що відповідають нормам і принципам права;
  - забезпеченість державою процесу і результату реалізації права [2, с. 8].
- Тобто, характерні риси, які властиві застосуванню норм права передбачає ухвалення індивідуально-правових рішень, які мають конкретного адресата та розраховані на врегулювання певної ситуації, що і завершується прийняттям акта правозастосування уповноваженим суб'єктом.

В юридичній науці виокремлюють різноманітні форми правозастосовчої діяльності: регулятивна, яка не пов'язана з правопорушеннями та охоронна, яка спрямована на попередження, припинення правопорушень, відновлення порушених прав, покарання винуватих осіб. Найважливіше значення серед форм правозастосовчої діяльності має правосуддя, що полягає в розгляді і вирішенні судом віднесених до його компетенції цивільних, кримінальних, адміністративних справ.

Застосування норм права як виду юридичної діяльності складається з трьох стадій:

1. Встановлення фактичних обставин справи – встановлюються головні факти (факти, що підлягають об'єктивному доведенню істини) і факти, що підтверджують головні. Фактичні обставини справи встановлюються за допомогою юридичних доказів (письмових і речових; прямих і непрямих; первісних і похідних; достовірних і недостовірних; припустимих і неприпустимих; таких, що мають і не мають юридичної сили; доброякісних і недоброякісних; таких, що викривають і виправдовують). Фактичні обставини справи встановлюються через доказування – логічно-послідовну творчу діяльність органу дізнання, слідчого, прокурора, суду щодо зібрання, дослідження та оцінки певних документів про обставини, які необхідно встановити для правильного вирішення юридичної справи.

2. Разом з тим наступною стадією є встановлення юридичної основи справи – правова оцінка всієї сукупності обставин справи шляхом співвіднесення певного випадку з певними юридичними нормами, яка передбачає:

– вибір галузі, підгалузі, інституту права і знаходження норми, яка може бути застосована до даного випадку.

– перевірку дійсності тексту того акта, в якому міститься шукана норма, тобто встановлення офіційного тексту норми. не можна посылатися на неофіційні тексти. слід керуватися останньою редакцією офіційного видання закону з усіма змінами і доповненнями на день застосування норм права.

– аналіз норми з погляду її дії в часі, просторі і за колом осіб.

– з'ясування змісту норми права. необхідна перевірка, чи немає офіційного тлумачення норми. якщо правотворчий орган видав нормативно-правовий акт, а потім – акт, у якому наводиться офіційне тлумачення, то таке тлумачення є обов'язковим для того, хто застосовує норму.

3. Вирішення справи і документальне оформлення ухваленого рішення – складається з таких завершальних частин правозастосовного процесу:

– підготовка проекту правозастосовного акта відповідно до вимог правозастосовної техніки;

– формування та фіксація в цьому проекті державновладного індивідуального припису (рішення), що є діяльністю, у процесі якої конкретні факти (мале посилання) підводяться під дію відповідної норми права (велике посилання);

– перевірка відповідності підготовленого проекту чинним джерелам права;

– прийняття та підписання правозастосовного акта;

– доведення змісту прийнятого індивідуального рішення, зафіксованого в правозастосовному акті, до адресата [4, с. 222]. Виходячи з вище наведеного, можна стверджувати про те що застосування норм права, як виду юридичних діяльності містить сукупність процедурних дій, які здійснюються в процесі правозастосування. Разом з тим існують принципи застосування норм права, як основні вимоги які ставляться до правозастосовної діяльності. До основних їх них можна віднести:

– принцип законності, пропорційності, як балансу між несприятливими наслідками для прав свобод та інтересів свободи та тим рішенням яке буде прийнято;

– принцип обґрунтованість та законності, принцип правової визначеності, який характеризується повнотою, остаточністю та виконаності правозастосовних фактів;

– принцип доцільності [3, с. 176].

Отже, основним фактором використання норм права є настання життєвих конкретних випадків, які юридично мають пройти всі стадії правозастосування.

Список використаних джерел:

1. Власов Ю.Л. Окремі проблеми реалізації норм права у практичній діяльності органів судової влади. // Держава і право. Юрид. і політ. науки: Зб. наук. пр. – 2005. – Вип. 29. – С. 22–26.
2. Правозастосування : навч. посіб. / О. А. Назаренко та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарєва. – Київ: НАВС, ФОП Маслаков, 2020. – 160 с.
3. Теорія держави та права: навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. – К.: НАВС, Освіта України, 2017. – 320 с.
4. Скаун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. 2-ге видання. – Київ: Алерта, 2010. – 269 с.